

YENİ MEDENİ KANUNUN YAŞAMIMIZA GETİRECEĞİ DEĞİŞİKLİKLER M.Cânân Arın*

Bilindiği gibi T. C. Anayasasının 10.maddesi kadın ve erkeklerin yasalar önünde eşit olduklarını belirtir. Buna rağmen sözkonusu eşitliğin yasal olarak resmen bozulduğu en önemli yer Medeni Kanunun "Aile Hukuku" bölümü idi. Şimdi yeni yasa ile bu yasal eşitsizlik büyük ölçüde giderildi.

Yeni Medeni Kanunun "Aile Hukuku" kitabının Türkiye'de yaşayan ve Türkiyeli kadın ve erkekleri günlük yaşamlarına getirdiği değişiklikleri şöyle sıralayabiliriz.

Evlenme Yaşı: Artık kadın- erkek farkı kalmadan bütün gençler on yedi yaşını doldurdıkları zaman evlenebilirler. (md. 124/1) Önceki hüküm bilindiği gibi kadın ve erkekler için ayrı yaş grupları öngörmekte idi ve erkeğin evlenebilmesi için on yedi, kadının evlenebilmesi için on beş yaşını doldurmuş olması yetiyordu.

Burada bir değinme yapılcak olursa; Türkiye'nin taraf olduğu "Çocuk Hakları Sözleşmesi" bazı istisnalar dışında insanların on sekiz yaşını dolduruncaya kadar "çocuk" sayılacağını belirtiyor. Ayrıca on sekiz yaşını doldurmayanlara hukuki işlem yapma ehliyeti tanımadığımızı göre evlilik herhangi hukuki bir işlemde daha mı basit veya değersizdir ki on yedi yaşını doldurmanın evlilik için yeterli olduğuna karar verilmiştir. 126. madde küçüğün "yasal temsilcisinin izni olmadan evlenemeyeceğini" söylemektedir. O zaman on yedi yaşını doldurmuş ama on sekizini doldurmamış birisi hâlâ küçük olduğuna göre yasal temsilcisinin izni olmadan evlenemez" demektir.

Olağanüstü durumlarda veya pek önemli bir neden varsa yargıç on altı yaşını doldurmuş kadın veya erkeğin evlenmesine izin verebilir. "Olanak buldukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir". Burada da bir değişiklik var. Eski kanunda olağanüstü durumlarda on beş yaşını doldurmuş bir erkeğin ve on dört yaşını doldurmuş bir kadının evlenmesine izin verilebiliyordu. Ancak yargıç karardan önce ana/baba veya vasinin dinlenmesinin "şart" olduğunu yazmakta idi. Oysa yeni yasada ana/baba veya vasinin "olanak buldukça" dinlenebileceğini söylüyor. Yani yargıç " olanak yoktu dinleyemedim ve izni verdim" diyebilir.

Evlenme Başvurusu ve Töreni: Taraflar artık içlerinden birinin oturduğu yer evlendirme memurluğuna birlikte başvurarak evlenme isteklerini bildireceklerdir. Eskiden erkeğin yerleşim yerindeki evlendirme memurluğuna başvurmak gerekirdi.

Boşanma nedenlerinden "cana kast ve pek fena muamele" ye bir de "onur kırıcı davranış" eklenmiştir.

Boşanma nedenlerinden biri olan "terk" in koşulları değişmiştir.

En önemli değişikliklerden biri boşanma dâvâsının açılacağı yer konusunda yapılan değişikliktir. Eskiden boşanma dâvâsı ya tarafların son altı aydır birlikte oturdukları yer mahkemesinde veya dâvâcının ikametgâh mahkemesinde açılırdı. Evli kadının ikametgâhının kocasının ikametâhi olması nedeni ile de dâvânın her hal ve kârda kocanın yerleşim yerinde açılması gerekirdi. Oysa şimdi, gene tarafların son altı aydır birlikte oturdukları yer mahkemesi yetkilidir AMA dâvâyı kim açıyorsa onun oturduğu yer mahkemesi de yetkili kılınmıştır.

Boşanan kadın evlenmeden önceki soyadını yeniden alır. Yâni evlenmeden önce bir önceki eşinin soyadını taşıyorsa gene ona döner ama yargıçtan bekârlık soyadını taşımasına izin vermesini isteyebilir.

Ayrıca , yargıcın izni ile boşandığı kocasının soyadını taşımağa devam da edebilir.

* Avukat

Önemli yeniliklerden biri de eskiden erkeğin kadından nafaka isteyebilmesi için kadının refah içinde olması gerekirken şimdi, boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, DAHA ÇOK KUSURLU DEĞİLSE diğerinden nafaka talep edebilir. Yâni erkekler de artık yukarıdaki koşullar varsa (BOŞANMADA KENDİLERİ DAHA ÇOK KUSURLU DEĞİLLERSE) kadından nafaka isteyebileceklerdir. (md.175)

Boşanmadan sonra açılacak nafaka dâvâlarında yetkili mahkeme nafaka alacaklısının yerleşim yeri mahkemesidir. Bu da çok olumlu değişikliklerden biridir. Burada önemli ayrıntılardan biri de boşanma dâvâsı sırasında, nafakanın ilerideki yıllarda artış oranının saptanabilmesidir. Bu, nafaka alacaklısını her yıl dâvâ açarak nafakanın arttırılması talebini ileri sürmekten kurtaracak bir hükümdür. Nafaka artış değerinin ilk dâvâda saptanabilmesi için ilgilinin talebi gerekmektedir. Yargıç artış oranına kendiliğinden karar veremez. (md.365/5)

Bir diğer değişiklik evliliğin boşanma nedeni ile sona ermesinden doğan dâvâ haklarının boşanmanın kesinleşmesinden itibaren BİR YIL ile sınırlandırılmış olmasıdır. Eskiden boşanmaya bağlı nafaka alacakları her zaman istenebiliyordu. Ancak mânevi tazminat alacakları bir yıl ile sınırlı idi.

181/2 madde ile de bir yenilik gelmiştir. Boşanma dâvâsı devam ederken dâvâcı ölür ve sağ kalan dâvâlinin mirascıları dâvâya devam ederek dâvâlinin kusurunu isbat ederlerse dâvâli dâvâcinin mirascısı olamaz. Eskiden boşanma dâvâsı sırasında dâvâcı ölürse dâvâ kendiliğinden düşüyor ve sağ kalan eş evlilik henüz resmen ve kesin olarak sona ermediği için ölenin mirascısı olabiliyordu.

“Riyaset” sorunu : Artık evlilik birliklerinde “reis” YOK. Bunun sonucu olarak oturulacak evin seçiminde, evlilik birliğinin yönetiminde eşler beraberce hak sahibidir.

“eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıkları ile katılırlar”. (md. 186) Kadının ev içi emeğinin evlilik birliğine bir katkı olduğundan açıkca olmasa da söz eden ilk madde budur. Asıl açıklama aşağıda 196 madde ile getirilmiştir.

Eşlerin her biri evlilik birliğini temsil edebilir. Temsil yetkisi yargıç kararı ile kaldırılabilir.

Hatırlanacağı gibi evli kadının ev dışında çalışması kocanın izine bağlı idi ve bu madde yasanın uygulanma sürecini düşünürsek görece yakın bir zamanda 29/1/1990 gün ve 1990/30-31 sayılı Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edilmişti. (R.G.'de yayım tarihi 2/7/1992 gün ve 21272 sayı) Şimdi onun yerine yeni yasa şöyle bir tâbir kullanıyor: “Eşlerden her biri, meslek veya iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda değildir” (md. 192) Hükümetin önerdiği metin bu iken Komisyonda bu metne bir cümle daha eklenmiştir ve şimdiki hâli “Ancak meslek ve iş seçiminde ve bunların yürütülmesinde evlilik birliğinin huzur ve yararı gözönünde bulundurulur” Böylece evli kadının ev dışında çalışması yeniden sorun olabilecektir.

Olumlu bir değişiklik de 194. madde ile getirilmiştir. “Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz.

Rızayı sağlayamayan veya haklı bir sebep olmadan kendisine rıza verilmeyen eş, hâkimin müdahalesini isteyebilir.

Aile konutu olarak özgülenen taşınmaz malın mâliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmesini isteyebilir.

Aile konutu eşlerden biri tarafından kira ile sağlanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş, kiralayana yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı hâline gelir ve bildirimde bulunan eş diğeri ile müteselsilen sorumlu olur”.

Oturulan evin yâni aile konutunun mâliki olmayan eş bir adet nüfus kaydı ve muhtardan alacağı ikametgâh belgesi ile Tapu'ya bizzat başvurup eşi adına kayıtlı taşınmazın “aile

konutu" olduğuna dair şerh verdirebilir. Böylece oturlan konutun mâliki olan eş diğerinin haberi olmadan orayı satamaz.

Eğer oturlan konut kira ise kira sözleşmesinin tarafı olmayan eş, kiralayana bir ihtarname göndererek kiralananın "aile konutu" olduğunu bildirir ve böylece kötü niyetli kirayan eşin kira ödememek sureti ile diğer eşin evden atılması önlenmiş olur. Ancak bu durumda diğer eş de kira sözleşmesinin tarafı olduğundan kira bedelinden diğeri gibi sorumludur. Hiç değilse evden atılması sözkonusu olmayacaktır.

Eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkıyı belirler.

Eşin ev işlerini görmesi, çocuklara bakması, diğer eşin işinde karşılıksız çalışması, katkı miktarının belirlenmesinde dikkate alınır.

Bu katkılar geçmiş bir yıl ve gelecek yıllar için istenebilir" (md. 196)

Burada ilk kez kadının ev içi emeğinin bir katkı olduğunun kabulünü görüyoruz ve bu kabul ilerleyen maddelerde de devam ediyor.

İzleyen maddede ayrı yaşamağa hakkının doğması ve birlikte yaşamağa ara verilmesi durumunda yargıç, "eşlerden birinin istemi üzerine birini diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmağa, ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemleri alır" diyor. Bu da tamamen yeni bir maddedir.

"Eşlerden biri birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmese, hâkim onun borçlularına, ödemeği tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir". Buna benzer bir madde eski Medeni Kanunumuzda da vardı ancak uygulamasına rastlamak güçtü. Şimdi daha açık yer aldığı için artık daha rahat uygulanabileceğini umuyoruz.

"Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan mâli bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektiği ölçüde, eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, belirleyeceği malvarlığı değerleri ile ilgili tasarrufların ancak onun rızası ile yapılabileceğine karar verebilir". (md.199)

Buraya kadar ailenin ekonomik olarak korunması konusunda yargıca takdir yetkisi verildiğini görüyoruz. Güçsüz olanın korunması daha kolay olacakmış gibi görünüyor.

Şimdi asıl tartışmaların odağı olan MAL REJİMLERİ'ne bir göz atalım:

Yeni yasaya göre dört çeşit mal rejimi vardır. Bunlar :

- Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi (yasal rejim)
- Mal ayrılığı (Bugünkü veya eski yasal rejim)
- Paylaşmalı Mal Ayrılığı
- Mal Ortaklığı

Taraflar evlenirken veya evlendikten sonra bu dört rejimden birini seçme özgürlüğüne sahiptir. Eğer herhangi bir seçim yapmamışlarsa yasal rejim olan edinilmiş mallara katılma rejimini seçmiş sayılacaklardır.

Mal rejimi sözleşmesi, noterde düzenleme veya onaylama şeklinde yapılabileceği gibi evlenirken evlenme başvurusu sırasında yazılı olarak da yapılabilirler. Demek ki mal rejimi sözleşmesini üç şekilde yapmak mümkündür:

- Noterde DÜZENLEME şeklinde
- Taraflar kendi aralarında yaparlar, noterde onaylatırlar.
- Evlenme başvurusu ile birlikte yazılı istemde bulunurlar.

Eşler her zaman bir mal rejiminden bir başkasına geçiş yapabilirler.

Burada gençleri özellikle evlenmek üzere olan genç kadınları ciddi bir tehlike beklemektedir. Gençler evlenirken kendilerine bir seçim yapma zorunluluğu getirilmek istenmektedir. Eğer böyle zorunlu bir seçim sözkonusu olursa "yasal" rejimin hiçbir anlamı kalmayacaktır. Çünkü, yasal rejim tarafların herhangi bir rejimi seçmemeleri halinde kendiliğinden uygulanacak rejimdir.

Md. 216 edinilmiş Mallara Katılma Rejimini şöyle tanımlıyor : "Edinilmiş mallara katılma rejimi, edinilmiş mallar ile eşlerden her birinin kişisel mallarını kapsar." Demek ki iki grup mal vardır. Birincisi tarafların evlenmelerinden başlayarak edindikleri mallar, ikincisi eşlerden her birinin kişisel malları.

Edinilmiş mallar ise şöyle belirlenmektedir : Edinilmiş mal, bu mal rejimini devamı süresince her bir eşin bedelini ödeyerek edindiği mallardır. Bu mallar da özellikle şunlardır (buradan yukarıdakilerin dışında benzerlerini de edinilmiş mal olarak kabul etmenin mümkün olduğu anlamı çıkıyor.)

- Çalışmanın karşılığı olan edinimler,
- Sosyal güvenlik ve sosyal yardım kurum ve kuruluşlarından veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler
- Çalışma gücünün kaybı nedeni ile ödenen tazminatlar,
- Kişisel malların geliri,
- Edinilmiş malların yerine geçen değerler (Örneğin evlilik sırasında tarafların veya bir tarafın çalışarak aldığı bir evin satılarak o satıştan elde edilen para ile alınan yeni bir ev veya apartman dairesi ve diğer eşyalar)

Kişisel mallar ise;

- Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarar eşya, (kadının takıları, erkeğin kravat iğnesi, kol düğmeleri gibi)
- Mal rejimini başlangıcında eşlerden birisine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yolu ile ya da her hangi bir şekilde KARŞILIKSIZ KAZANMA yolu ile elde ettiği mal varlığı değerleri, (Evlenmeden önce sahip olunan mallar, veya bu mal rejimine geçmeden önce tarafların ayrı ayrı sahip olduğu mallar gibi)
- Mânevi tazminat alacakları,
- Kişisel mallar yerlerine geçen değerler,

Buna rağmen eşler aralarında yaptıkları sözleşme ile bir mesleğin icrası veya işletmenin faaliyeti sebebiyle doğan edinilmiş mallara dahil olması gereken mal varlığı değerlerinin kişisel mal sayılacağını kabul edebilirler.

"Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kişisel malların gelirlerinin edinilmiş mallara dahil olmayacağını da kararlaştırabilirler". Böylece bu mal rejimini fiilen işlemez duruma getirebilirler!

Bu mal rejimini kadınlar neden bu kadar çok istedi ve desteklediler? Çünkü kadının ev içindeki görünmeyen emeğinin evlilik birliğine gerçek bir katkı olduğunu bu rejim açıkca kabul etmektedir ve bölüşüm sırasında işte bu emeğin karşılığı da hesaba katılmaktadır. Şiddetin kaynağı olan güç dengesizliği bu rejim ile dengelenmekte ve kadınlar içinde buldukları evlilik birliğinin eşit birer bireyi olduklarını hissetmektedirler.

Bu rejimde sahip olunan taşınmazın mal rejiminin sona ermesi halinded tapuya ½ oranında kaydedileceği anlamı çıkmamalıdır. Mal rejimi sona erdiğinde, kabaca ifade etmek gerekirse, sahip olunan bütün malların o sıradaki rayiç değerleri hesaplanacak bundan ortak borçlar çıkacak kalan taraflar arasında eşit paylaşılacak. Bu arada kadının ev içi emeği de değerlendirilmeğe girecek, yâni onun da bir bedeli olacak.

Burada bu mal rejiminin ayrıntılarına daha fazla girilmeyecektir. Diğer mal rejimlerinin tanımlarına gelince :

MAL AYRILIĞI REJİMİ : "Eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi mal varlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur".

PAYLAŞMALI MAL AYRILIĞI : (md.244 ve devamı)

- Eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi mal varlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur.

-"Eşlerden hangisine ait olduğu isbat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır"

MAL ORTAKLIĞI REJİMİ (md.256 ve devamı) :

Bu rejim, ortaklık malları ile eşlerin kişisel mallarını kapsar." Genel mal ortaklığında eşlerin kanun gereğince kişisel mal sayılanlar dışındaki mallarıyla gelirleri ortaklık mallarını oluşturur."

"Eşler ortaklık mallarına bölünmemiş bir bütün olarak sahip olurlar."

"Hiçbir eş, ortaklık payı üzerinde tek başına tasarruf hakkına sahip değildir"

Bu ortaklık biçiminde iki çeşit ortaklık vardır :

- a) "Sınırlı mal ortaklığı,
- b) Edinilmiş mallarda ortaklık"

DİĞER KONULAR:

BABALIK :

Yeni kanunda da "evlilik içinde doğan çocuğun babası kocadır" ama evlilik içinde ana rahmine düşen çocuğun babasının koca olmadığını dâvâcı isbat etmek zorundadır" ki bu eski kanunda yoktu. Böylece kadına asıl babanın koca olmadığını isbat etme hakkı tanınmaktadır. (md.287)

Bu maddenin ne kadar önemli olduğunu bir örnekle anlatmakta yarar var. İzmir'de yaşanan bir olayda koca, doğan kız çocuğunun kendisinden olmadığını biliyor ama evlilik içinde doğduğu için yasal olarak baba sayılıyordu. Eski kanuna göre biyolojik baba ile çocuk arasında soy bağı kurulabilmesi için önce kocanın çocuğu reddetmesi gerekiyordu. İntikam almak için çocuğu reddetmeyen koca boşanma dâvâsı sonucunda çocuğun velâyetini de almış annesine çeşitli baskılarla çocuğu göstermediği gibi ona cinsel tâcizde de bulunuyordu. Anne ise açtığı bütün dâvâları kaybetmişti. Eğer bu yasa o zaman olsaydı küçük bir kız çocuğunun da annesinin de yaşamları çok başka ve mutlu bir biçimde gelişecekti.

Evlilik dışında doğan çocuğun annesi onu doğuran kadındır. Baba ile soy bağı ise:

- ana ile evlilik,
- tanıma veya
- yargıcın hükmü ile kurulur.

Ayrıca evlâd edinme yolu da bir diğer soy bağı kurulma biçimidir.

Soybağına ilişkin dâvâlarda uygulanacak usulde aşağıdaki kurallara mutlaka uyulması gerekir :

- Yargıç maddi olguları re'sen araştırır ve kanıtları serbestçe takdir eder. Burada yargıca hem bir takdir yetkisi verilmiştir hem de kanıtları mutlaka tarafların ileri sürmesi gerekmemektedir. Taraflar kanıt ileri sürmeseler bile yargıç onları kendiliğinden araştırmak zorundadır. (md.284)
- Aynı maddenin 2. fıkrası " Taraflar ve 3. kişiler soybağının belirlenmesinde zorunlu olan ve sağlıkları yönünden tehlike yaratmayan araştırma ve incelemelere rıza göstermekle yükümlüdürler. Dâvâlı, hâkimin öngördüğü araştırma ve incelemeğe rıza göstermezse, hâkim durum ve koşullara göre bundan beklenen sonucu, onun aleyhine doğmuş

sayabilir". Demek ki baba olduğu iddia edilen kişi rneğin DNA testi yaptırmaktan kaçınırsa onun babalığına hükmedilebilecektir. Bu da yeni ve olumlu bir maddedir. Böylece kadın, baba olduğunu iddia ettiği erkeğin peşinden yıllarca koşmaktan kurtulacaktır.

EVLAD EDİNME :

ocuklu insanlar da evlâd edinebilecekler ki bu ayrı bir yeniliktir. Ayrıca evli olmayan bir kişi de otuz yaşını doldurmuş olması kaydı ile, tek başına evlâd edinebilir. (md. 307)

Eski kanunda çocuklu insanların, kendi çocuklarının miras haklarını ihll edeceği gerekçesi ile evlâd edinmeleri mümkün değildi. Şimdi mümkün. Yaşamın getirdiği öyle olaylar var ki çocuklu bir insan da bir başka yakının çocuğunu evlâd edinmek zorunda kalabiliyor. O yüzden eski yasa insan yaşamını çok zarlaştırıyordu.

30 yaşını dolduran bekr bir insanın evlâd edinebilmesi de olumlu bir hkmdr.

Bir küçüğün evlâd edinilebilmesi için evlâd edinecek kimse tarafından bir yıl boyunca bakılmış ve eğitilmiş olması koşuluna bağlıdır.

VELAYET :

Taraflar evli iken çocuğun velâyetini anne ve baba birlikte kullanırlar. Artık "koca evin reisi" olmadığından , anlaşamadıkları takdirde babanın oyunun üstün sayılacağı hükmü kalkmıştır.

Ana/baba evli değilse çocuğun velisi annesidir. (md.337)

Boşanma hâlinde çocuğun velyetinin kendisine verilmediği tarafla "kişisel ilişki" kurulur. Yasanın getirdiğ yenilik bundan sonra başlamaktadır ve olumlu bir yeniliktir. Yeni Medeni Kanunumuz Türkiye'nin altına imza atıp Resmi Gazete'de yayımlayacak yürürlüğe soktuğu "ocuk Hkaları Sözleşmesi"ne paralel olarak 324. maddesi, velyetin kendisine verilmediği çocukla kişisel ilişkinin sınırlarını çizmektedir. Buna göre :

"Ana ve babadan her biri, diğerinin çocukla kişisel ilişkisini zedelemekten, çocuğun eğitilmesini ve yetiştirilmesini engellemekten kaçınmakla yükümlüdür.

Kişisel ilişki sebebi ile ocuğun HUZURU TEHLİKEYE GİRER veya ana ve baba bu haklarını birinci fıkrada öngörülen yükümlülüklerine aykırı olarak kullanırlar veya çocukla ciddi olarak ilgilnemezler ya da diğer önemli sebepler varsa, kişisel ilişki kurma hakkı reddedilebilir veya kendilerinden alınabilir".

Kendisi ile kişisel ilişki kurulacak taraf çocuğu birlikte olacağı saatlerde bir başkasına bırakarak ortadan kaybolur ve bu süreklilik arzederse veya aynı tarafın çocuğa kötü davranma, onu dövme, a bırakma, dilendirme ve bu gibi davranışları szkonu olmuş veya olması muhtemel ise çocukla o taraf arasındaki kişisel ilişki kurma hakkı reddedilebilir veya elinden alınabilir. Böylece artık sadece biyolojik bağ nedeni ile çocukların kbusu hâline gelebilecek ilişkiler önlenebilecektir.

MİRAS :

"Mirasbırakanın birinci derecede mirasçıları onun altsoyudur.(md.495)
Çocuklar eşit olarak mirasçıdır."

Altsoyu olmayanların mirasçıları kendi ana/babaları, onlar da kendisinden önce ölmüş ve kardeşleri de yoksa büyük ana/büyük abalar sırasıyla mirasçı olur ve payları eşittir.

Sağ kalan eşit ,birlikte olduğu zümreye göre mirastan pay alır. Şöyle ki eğer mirasbırakanın çocukları ile birlikte mirasçı olmuşsa mirasın 1/4'n, mirasbırakanın ana ve babası ile birlikte

mirasçı olmuşsa mirasın ½ sini, mirasbırakanın büyük ana ve büyük babası veya onların çocukları ile birlikte mirasçı olmuşsa mirasın ¾ nü ve bunların hiçbiriyoksa tamamını alır.

Miras konusunda "edinilmiş mallara katılma rejimi ile birlikte şöyle bir değişiklik söz konusudur. Sağ kalan eş önce edinilmiş mallara katılma rejimine göre yapılacak paylaştırmadan ½ pay alacaktır. Sonra eğer ortak çocuklarla birlikte mirasçı olacaksa kalan ½ nin ¼ dü sağ kalan eşe düşecek geri kalan da çocuklar arasında paylaştırılacaktır. Yâni yukarıdaki paylaşım mirasın diğer yarısı üzerinden aynen yapılacaktır.

Ayrıca burada bir diğer olumlu değişikliğe değinmek gerekmektedir. Eski Medeni Kanunda önceleri sağ kalan eşe "intifa" veya "mülkiyet" konusunda seçimlik hak tanınıyordu ama daha sonra bu hak ortadan kaldırıldı ve sadece mülkiyet hakkı tanındı. O da pek çok haksızlıklara yol açtı. Çünkü eşler bazan kendi ölümlerinden sonra çocukları vergi ödemesin diye bütün mülkiyeti onların üzerine yapıyorlar. Sonra biri ölünce sağ kalan eş kendi çocukları tarafından sokağa atılabiliyordu.

İşte şimdi 240 madde ile sağ kalan eşe eski yaşamını sürdürme olanağı tanınmaktadır. Bfu maddeye göre " Sağ kalan eş, eski yaşantısını devam ettirebilmesi için, ölen eşine ait olup birlikte yaşadıkları konut üzerinde kendisine katılma alacağına mahsup edilmek, yetmezse bedel eklemek suretiyle intifa veya oturma hakkı tanınmasını isteyebilir;...".

" Sağ kalan eş, aynı koşullar altında ev eşyası üzerinde kendisine mülkiyet hakkı tanınmasını isteyebilir.

Haklı sebeplerin varlığı hâlinde, sağ kalan eşin veya ölen eşin yasal mirasçılarının istemiyle intifa veya oturma hakkı yerine, konut üzerinde mülkiyet hakkı tanınabilir". Böylece sağ kalan eşin ömrünün kalanının düzeni bozulmadan geçirmesine olanak tanınmıştır.

CİNSİYET DEĞİŞİKLİĞİ :

Yeni yasa ile getirilen önemli bir değişiklik de cinsiyet değiştirme kurallarıdır.

39 madde "Mahkeme kararı" olmaksızın "kişisel durum sicilinin hiçbir kaydında düzeltme yapılamaz" diyor. Böylece nüfus kütüğüne belirli bir cinsiyetle kaydedilmiş olan kişinin kayıtlardaki mevcut cinsiyetinin değiştirilmesi için de mahkeme kararına ihtiyaç vardır.

Yeni kanunua göre cinsiyet değişikliği mahkeme iznine tâbidir.

Cinsiyet değiştirmek isteyen kişi ŞAHSEN başvurad bulunacaktır ve başvurusunda "cinsiyet değişikliği için İZİN isteyecektir.

İzin verilebilmesi için :

- İstem sahibinin on sekiz yaşını doldurmuş olması,
- Evli olmaması,
- Transseksüel yapıda olması,
- Cinsiyet değişikliğini ruh sağlığı açısından zorunlu olması ve
- Üreme yeteneğinden sürekli biçimde yoksun bulunması gerekmektedir.

Son üç koşulun "bir eğitim ve araştırma hastahanesinden alınacak resmi sağlık kurulu raporu ile belgelenmesi şarttır"

İzin alındıktan sonra bu izinle "amaç ve tıbbi yöntemlere uygun bir cinsiyet değiştirme ameliyatının gerçekleştirildiğinin resmi sağlık kurulu raporu ile doğrulanması hâlinde" nüfus kayıtlarında değişikliğe karar verilebilecektir. (md.40)

Bu madde ile cinsiyet değiştirme işi iyice güçleşerek ilgili iyi bir işkenceden geçecektir. Eskiden cinsiyet değiştirme ameliyatı gerekli safhalardan geçerek yapılıyor sonra mahkemeye başvuruluyor ve Adli Tıp Kurumu veya bir eğitim araştırma hastahanesinden kurul raporu

alınarak iş bitiriliyordu. Bu ameliyatı, daha çok yurd dışında işçi olarak çalışanlar, buldukları ülkenin prosedürüne göre dört/beş yıllık bir tedavi ve psikolojik destek süresinden sonra geçirip (örneğin Almanya'da ameliyat parası sosyal sigorta tarafından karşılandığı için insanlar daha rahat seçim yapabiliyorlar) Türkiye'de avukatları aracılığı ile mahkemeye vaşvurup sonra muayene olarak cinsiyet değişikliğini sağlayabiliyorlardı. Şimdi maddede de görüldüğü gibi bir ön izin koşulu getirilmektedir.

Yeni Medeni Kanun 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. (Bazı ve temel istisnalar ile)

YAZARIN YENİ MEDENİ KANUN İLE İLGİLİ GÖRÜŞ ELEŞTİRİLERİ

Önce yeni Medeni Kanunun şekil bakımından yetmişbeş yıllık bir hukuk geleneğini yıkıp alt üst ettiğini söylemek gerekir. Madde numaraları tamamen değişmiş böylece geçen yıllar içinde oluşmuş süreklilik kesilmiştir. Aynı biçimde kanunlarında köklü değişiklikler yapan diğer ülkeler madde numara ve sıralarını değiştirmemesine özel özen göstermişlerdir. İstense bu özen Türkiyede de gösterilebilirdi ama bu "süreklilik" sağlanamamıştır.

Yeni Medeni Kanunla kadın-erkek eşitliği gerçekten amaçlanmış mıdır? Sanmıyorum.

Gene evli kadın kocasının soyadını taşımak zorundadır. Her ne kadar evlilik birliğini resi artık koca değil ise de evli kadının temel insan ve kişilik haklarından olan "ad/soyad" haklarına her hangi bir saygı gösterilmemiştir. Bütün yapılan büyük bir lutuf ile İSTERSE önceki soyadını adı ve kocasının soyadı arasında kullanma hakkı verilmiştir. Teşekkür ederiz!

Eşitlik gerçek anlamda sağlanmak istenmemiş eşitlik adı altında kadınlardan inittkam alır gibi " siz mi eşitlik istiyorsunuz, alın bakalım" zihniyeti egemen olmuştur. Zayıf olan ile güçlü olan arasında bir denge kuruluncaya kadar zayıf olan lehine " olumlu ayrımcılık" kuralları uygulanır. Türkiye'de kadınların neredeyse %90'nının üzerindeki bir grup hem ekonomik olarak hem de aterkil düzen nedeni ile sindirilmiş olduklarından, psikolojik olarak daha zayıf konumdadır. O nedenle erkeğin kadından nafaka iseyebilmesi için eski kanunda olduğu gibi kadının mâli durumunun iyi olması gerekir.

Kadının ev dışında çalışması gene ataerkil düzenin keyfine bırakılmıştır. Erkeğin meslek ve sanatını icra etmesi "ailenin huzurunu" kural olarak bozamıyacağına göre bu gerekçe kadın aleyhine kullanılacak bir "Demokles" kılıcıdır.

Evliliğin iptali için gerekli nedenler yanılma , aldatma ve korkutma ile sınırlı tutulmuştur. Oysa 13/14 yaşındaki kız çocukların "imam nikâhı" adı altında büyük bir çoğunlukla "başlık parası" karşılığında satılması hem "kadın ticareti" hem de ceza kanunun açısından fuhuşa teşvik olarak yorumlanmalı ama aynı zamanda "baskı" unsuru da bir iptal nedeni sayılmalıdır. Bu yaşta bir çocuğu evlendirmek suç olması gerekirken ses çıkartılmayarak görmezlikten gelinmesi olağan ama bu çocuğun o evlilik koşullarına dayanamıyarak kaçması ve yakalanması hâlinde "namus cinayeti" adı altında öldürülmesi ceza indirimine yol açmaktadır ve bu AB müktesebatına uyum sağlama telaşı içindeki yasa koyucularımızı hiç rahatsız etmemektedir. Yasalar bir bütündür ve o yasaları koymak bir zihniyetin ifadesidir. İçinde bulunulan koşullarda kadına yönelik şiddetin önlenmesi, onun yaşam hakkının elinden alınmaması Devlet'in sahip çıkması gereken bir politika olmalıdır.

Evlilik birliği içinde uygulanan mal ayrılığı rejiminin yıllarca kadınların sömrülmesine nasıl gerekçe oluşturduğundan harekette kabul edilen "edinilmiş mallara katılma " rejimi mevcut evliliklere uygulanmayacaktır.

Mevcut evlilere bir hak tanınmış ve yasananın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak yani 1 Ocak 2002'den başlayarak 1 Ocak 2003'e kadar eşler bir sözleşme ile yasal rejim olan "edinilmiş mallara katılma rejimini" evliliklerinin başından itibaren uygulamak istediklerini belirtmedikleri takdirde, 1 Ocak 2003 tarihine kadar edindikleri mallar eski rejime yâni "lal ayrılığı" rejimine tâbi olacak , bu tarihten sonra bir mal edinirlerse o mallar için yeni mal rejimi uygulanacaktır. Böylece uygulamada da büyük bir kaos yaşanacaktır. Taraplardan biri öldüğü

veya mahkemeye başvurduğu takdirde 1 Ocak 2002'ye kadar edindikleri mallar başka bir rejime sonrası başka bir rejime tâbi olacak ve hem kadınlarla kadınlar hem erkeklerle erkekler hem de kadınlarla erkekler arasında bir ayırım yaratılmış olacaktır. Bu nedeleştir ki :

- a) Yeni yasanın çıkmasına kadar olan bütün haksızlıkların giderilmesi, kadının o güne kadar olan emeğinin değerinin gözönüne alınması,
- b) Yukarıda sözü edilen eşitsizliklerin ve kaosun doğmaması için Medeni Kanunun Yürürlüğü Hakkındaki Kanunun 10. maddesinde eskiye dönüş yapılarak tarflara sorulmadan yasal mal rejimlerinin evliliklerin başından itibaren uygulanması kabul edilmelidir. Aksi için gösterilen gerekçeler yasal olmaktan uzak sadece bir kandırmacadır.

Ayrıca yasal olan "edinilmiş mallara katılma" rejiminin kuralları konulurken hemen altındı bu kurallardan nasıl kurtulunacağına ilişkin hükümler getirilerek bir el ile verilen diğer el ile geri alınmakta ve "dostlar alış verişte görsün" politikası güdülmektedir.

Eski kanununuzda kadın eşin kocası lehine "kefil" olması yargıcın iznine bağlı idi. Şimdi bu kaldırıldı. Hem doğru olan bir kararın kaldırılması hem de kadınların müthiş baskılar altında olduğu bu ülke için yanlış bir karardır.

Cinsiyet değişikliği için istenen izin mekanizması insanların insan haklarını ihlal etmektedir. Üreme yeteneği olan bir insan da kendisini başka bir cinsiyette daha rahat ve daha mutlu hissedebilir. Getirilen madde ile insanlar herhalde önce gidip üreme organlarını iptal ettirecekler sonra izin alacaklardır. Bir insan kendisini başka bir cinsiyette hissediyorsa yargıcın ona izin vermemesi yalnızca o insanın yaşamını cehenneme çevirecek ve iki yüzlülüğe yol açacak ve gerekçe olacaktır. Yasaların varlık nedeni insanların günlük yaşamlarını cehenneme çevirmek değil veya onları yasayı dolanmağa icbar etmek değil, daha huzurlu yaşamalarını sağlamaktır.

Sonuç olarak olumlu yönlerine rağmen yeni Medeni Kanun'un kadın/erkek eşitliğini gerçekten amaçlandığına inanmak son derece güçtür. Yeni dönemde ülke olarak hepimiz ancak özellikle de biz kadınları yine uzun soluklu bir mücadele beklemekteyiz!